

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษางานวิทยานิพนธ์ที่ได้ทำการศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ขาดแคลนน้ำในกลุ่มน้ำต่าง ๆ ทั่วประเทศไทย สำหรับเป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาและจัดการทรัพยากรน้ำทั้งประเทศ โดยนำผลการวิเคราะห์มานำเสนอให้เห็นภาพรวมทั้งประเทศ

จากผลการศึกษาในบทที่ 4 หัวข้อ 4.1 และ 4.2 แสดงให้เห็นว่า มีความหลากหลายในด้านสถานการณ์น้ำ ของกลุ่มน้ำต่าง ๆ ในประเทศ ดังแสดงในภาพที่ 4.1 , 4.2 , และ 4.3 แม้แต่ในกลุ่มน้ำที่อยู่ติดกัน ก็อาจพบสถานการณ์ที่ลุ่มน้ำหนึ่งมีน้ำเหลือเฟือ ในขณะที่ลุ่มน้ำหนึ่งขาดแคลนน้ำ และบางลุ่มน้ำสภาพภูมิประเทศไม่เอื้ออำนวย หรือสภาพภูมิประเทศไม่เหมาะสมที่จะก่อสร้างเป็นอ่างเก็บน้ำได้ ผลการศึกษาในครั้งนี้ แสดงให้เห็นว่าในอนาคต เมื่อสถานที่ที่เหมาะสมในการสร้างอ่างเก็บน้ำหมดไป ประเทศไทยควรจะเป็นการพัฒนาไปในการขนส่ง จากจุดที่มีน้ำเหลือเฟือไปยังจุดที่ขาดแคลนน้ำ

5.1 สรุปผลการศึกษา

5.1.1 ภาพรวมสถานการณ์น้ำในกลุ่มน้ำต่าง ๆ ของประเทศไทย ภายหลังปี พ.ศ. 2549

ภาพรวมสถานการณ์น้ำในกลุ่มน้ำต่าง ๆ ของประเทศไทย มองได้เป็น 3 ระดับ จากภาพขยายไปสู่ภาพละเอียด ดังนี้

ก. ระดับประเทศ (ความละเอียดต่ำสุด)

โดยการมองประเทศไทยเป็นหน่วยเดียว และอ่างเก็บน้ำไม่ว่าจะอยู่ที่ใด ก็สามารถนำน้ำไปใช้ที่อื่นได้ โดยไม่มีอุปสรรคในการผันน้ำ จะเห็นว่าปริมาณความต้องการใช้น้ำ (Demand) น้อยกว่าจำนวนน้ำต้นทุน (Supply) แสดงว่าประเทศไทยไม่ขาดแคลนน้ำ แม้ว่าจะไม่มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเพิ่มขึ้นจากเดิมที่มีอยู่ เมื่อปี พ.ศ. 2537

ข. ระดับ 25 ลุ่มน้ำหลัก (ความละเอียดปานกลาง)

โดยการมองประเทศไทยออกเป็น 25 หน่วย (25 ลุ่มน้ำ) จะมีการขาดแคลนน้ำ จำนวน 4 ลุ่มน้ำ ในระดับต่าง ๆ กัน คือลุ่มน้ำลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลุ่มน้ำท่าจีน ลุ่มน้ำสาละวิน และลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ไม่ขาดแคลนน้ำจำนวน 21 ลุ่มน้ำ

ก. ระดับลุ่มน้ำสาขา 247 ลุ่มน้ำ (ความละเอียดสูง)

โดยการมองประเทศไทยออกเป็น 247 หน่วย (247 ลุ่มน้ำสาขา) จะมีการขาดแคลนน้ำ 109 ลุ่มน้ำ ไม่ขาดแคลนน้ำมีจำนวน 138 ลุ่มน้ำ

5.1.2 สรุปผลกระทบจากแผนงานของรัฐ

แบ่งเป็น 3 สถานการณ์สมมุติ คือ

กรณีที่ 1 ไม่มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำใด ๆ เพิ่มขึ้นจาก ปี พ.ศ. 2538

ในกรณีนี้พบว่าการขาดแคลนน้ำ จำนวน 14 ลุ่มน้ำ ในระดับต่าง ๆ กัน

กรณีที่ 2 มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ตามแผนหลักงานพัฒนาแหล่งน้ำทั่วประเทศ ของ กรมชลประทาน

เมื่อเปรียบเทียบกับกรณีที่ 1 จะพบว่า จำนวนลุ่มน้ำที่ขาดแคลนจาก 14 ลุ่มน้ำ เหลือเพียง 3 ลุ่มน้ำ

กรณีที่ 3 มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำตามแผนหลัก และรวมหน่วยงานอื่น ๆ ด้วย

เมื่อเปรียบเทียบกรณีนี้กับกรณีที่ 2 จะพบว่า จำนวนลุ่มน้ำที่ขาดแคลน มีจำนวน 3 ลุ่มน้ำ เท่ากันเนื่องจากถึงแม้ว่าจะมีการพัฒนาก่อสร้างอ่างเก็บน้ำเต็มศักยภาพแล้วก็ตามก็ยังมีขาดแคลนน้ำ สาเหตุเพราะลุ่มน้ำบางลุ่มสภาพภูมิประเทศอาจจะไม่เอื้ออำนวย หรือไม่เหมาะสมให้ก่อสร้างเป็นอ่างเก็บน้ำได้

5.1.3 สรุปการจัดแบ่งลุ่มน้ำ

ในการจัดแบ่งลุ่มน้ำใหม่จาก 25 ลุ่มน้ำ เหลือเพียง 15 ลุ่มน้ำ และวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ ในลุ่มน้ำ 2 ลุ่มน้ำที่ได้จัดแบ่งใหม่ สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

1. ลุ่มน้ำชีรวมกับลุ่มน้ำมูลเป็น 1 ลุ่มน้ำ

กรณีที่ 1 ไม่ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำใด ๆ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2538

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ จะเห็นว่าอ่างเก็บน้ำที่มีอยู่แล้วเมื่อ ปี พ.ศ. 2537 มีน้ำเพียงพอถึง ปี พ.ศ. 2549 แสดงว่าในภาพรวมไม่ขาดแคลนน้ำ แต่เมื่อพิจารณาถึงลุ่มน้ำสาขาก็ยังมีการขาดแคลนน้ำต่าง ๆ กันในหลายๆ ระดับ รวมจำนวน 11 ลุ่มน้ำสาขา

กรณีที่ 2 มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำตามแผนหลักงานพัฒนาแหล่งน้ำทั่วประเทศ ของกรมชลประทานที่จะก่อสร้างในปี พ.ศ. 2540-2549

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์น้ำ จะเห็นว่าอ่างเก็บน้ำที่มีอยู่แล้วเมื่อปี พ.ศ. 2537 มีน้ำเพียงพอถึง ปี พ.ศ. 2549 แต่เมื่อมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำตามแผนหลักงานพัฒนาแหล่งน้ำทั่วประเทศ จะช่วยให้การขาดแคลนน้ำในลุ่มน้ำสาขาจากจำนวน 11 ลุ่มน้ำสาขา เหลือเพียง 9 ลุ่มน้ำสาขา และการขาดแคลนน้ำเบาบางลง

2. ลุ่มน้ำปิง วัง ยม น่าน เจ้าพระยา สะแกกรัง ป่าสัก ท่าจีน แม่กลองรวมเป็น 1 ลุ่มน้ำ

กรณีที่ 1 ไม่มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำใด ๆ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2538

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์น้ำจะเห็นว่า อ่างเก็บน้ำที่มีอยู่แล้วเมื่อปี พ.ศ. 2537 มีน้ำเพียงพอถึง ปี พ.ศ. 2549 ในภาพรวมไม่ขาดแคลนน้ำ แต่เมื่อพิจารณาถึงลุ่มน้ำสาขา ก็ยังมีการขาดแคลนน้ำ ต่าง ๆ กันในหลายระดับ รวม 47 ลุ่มน้ำสาขา

กรณีที่ 2 มีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำตามแผนหลักงานพัฒนาแหล่งน้ำทั่วประเทศ ของกรมชลประทานที่จะก่อสร้างในปี พ.ศ. 2540-2549

ผลการวิเคราะห์สถานการณ์น้ำจะเห็นว่า อ่างเก็บน้ำที่มีอยู่แล้วเมื่อปี พ.ศ. 2537 มีน้ำเพียงพอถึง ปี พ.ศ. 2549 แต่เมื่อมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำตามแผนหลักงานพัฒนาแหล่งน้ำทั่วประเทศ จะช่วยให้การขาดแคลนน้ำในลุ่มน้ำสาขาจาก 47 ลุ่มน้ำสาขา เหลือเพียง 23 ลุ่มน้ำสาขา และการขาดแคลนน้ำใน 23 ลุ่มน้ำนี้ เบาบางลง

5.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าต่อไป

1. ควรจัดให้มีการศึกษา ในระดับลุ่มน้ำย่อย เพื่อให้ได้ภาพสถานการณ์น้ำที่ละเอียดยิ่งขึ้น
2. ควรจัดให้มีการศึกษา ในลุ่มน้ำสาขาบางลุ่ม ที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ หรือมีพื้นที่เฉพาะที่มีความต้องการใช้น้ำสูง (เช่น ตัวเมืองที่กำลังเติบโต หรือในพื้นที่เป้าหมายในการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชาติ)

อาจมีความจำเป็นต้องแบ่งลุ่มน้ำสาขาออกเป็นลุ่มน้ำย่อยแล้วทำการศึกษา เพื่อให้ได้ภาพสถานการณ์น้ำที่ละเอียดยิ่งขึ้นตามความต้องการใช้งาน

3. ควรจัดให้มีการศึกษาด้านการขนส่งน้ำ โดยนำน้ำจากจุดที่ลุ่มน้ำหนึ่งมีน้ำเหลือเพื่อ ไปยังอีกลุ่มน้ำหนึ่งที่ขาดแคลนน้ำ ซึ่งในอนาคตเมื่อสถานที่ที่เหมาะสมในการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำหมดไป ประเทศไทยควรจะพัฒนาไปในการขนส่งน้ำ

4. ควรมีการศึกษาจัดทำแผนหลักการจัดการน้ำของชาติ โดยแผนหลักที่ระบุปัญหา พื้นที่ที่เกิดปัญหา แนวทางและแผนงานในการแก้ปัญหา ของหน่วยงานต่าง ๆ ที่รับผิดชอบการจัดการน้ำโดยกำหนดช่วงเวลาของแผนให้ชัดเจนและคล้องจองกัน